THE LINGUISTIC IMAGE OF LIFE IN THE HUNGARIAN AND ROMANIAN LANGUAGES

Sára MAGYARI, "Partium" Christian University of Oradea

Abstract: Analyzing the keywords we reconstruct the conceptions created by the two speaking communities in their languages, in order to understand their interpretation of reality. We analyze if by evaluating the collocations and expressions, is possible to identify common basic principles reflecting the connections between the language and thought. Based on linguistic relativity we use methods recommended by Bańczerovszki Janusz (1999; 2000; 2006; 2008; 2009), Lera Boroditsky(1999; 2001), Karácsony, Sándor(1938; 1939/1985; 1941/2007; 1946/2005; 2003), Anna Wierzbicka (1996; 1997), for searching connections between language and culture, language and thought. By adapting the recommended evaluation methods we created an evaluation model, able to reconstruct the Hungarian and Romanian linguistic image of life.

Keywords: language, culture, linguistic image of the word, meaning; life.

În studiul de faţă ne propunem să explorăm imaginea formată despre *celălalt* – fie el provenit dintr-o altă cultură şi despre lume – bazându-ne pe observaţii şi interpretări de natură lingvistică. Urmând o analiză semantică, vom identifica şi comenta acele concepte (imagini), pe care comunităţile vorbitoare de limbă maghiară şi limbă română le creează în propriul sistem de comunicare.

Cercetând relaţia dintre limbă, gândire şi mentalitate, am intenţionat să prezentăm imaginea lingvistică a unui concept cu caracter general, comparând apariţia şi dezvoltarea lui în limba maghiară şi în limba română. Cu ajutorul cuvintelor-cheie şi prin descrierea minuţioasă a viziunilor culturale asupra *vieţii,* am reconstruit imaginea lingvistică a lumii, a realităţii, aşa cum reiese din spiritualitatea celor două culturi. Pornind de la teoria relativismului lingvistic, am urmărit mai cu seamă interpretările clasice ale lui Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf, Steven Pinker, Ferruccio Rossi-Landi, Terry Regier, Katalin Neumer, Csaba Pléh şi Alexandru Graur. Ipoteza lui Whorf – adică perceperea diferită a realităţii, a lumii prin prisma limbii - a fost criticată de mulţi lingvişti, filozofi, psihologi, dar existenţa micilor nuanţe ale segmentării şi categorizării mediului înconjurător nu se poate nega şi se reflectă în modalităţile de exprimare diferită dintr-o limbă în alta. De exemplu, cercetările psiho-lingvistice ale lui Csaba Pléh (1999) au demonstrat că cele mai mari deosebiri există la sistemul pragmatic al limbii, cel care se conturează în diferite situaţii de comunicare, mai ales la formulele de politeţe.

Dacă se cercetează o comunitate prin prisma limbii, ajungem la *teoria metalingvismului natural semantic* (natural semantic metalanguage theory) a cărei principală tehnică de cercetare este *scenariul cultural* (cultural script, Wierzbicka 1997). Cu ajutorul acestui instrument pot fi explorate diferite comunităţi culturale, pornind de la interpretarea unor cuvinte-cheie ce se regăsesc în ambele colectivităţi, au un caracter universal, reflectă modul de gândire şi felul particular în care o cultură percepe şi oglindeşte realitatea. Scenariile culturale pot fi indicatoare ce arată gradul de esenţializare a cunoştinţelor despre lume a grupurilor. Pentru acurateţea rezultatelor, am stabilit anumite criterii de bază care ne ajută să decidem dacă într-o anumită cultură, unui termen i se poate atribui sau nu, calitatea de cuvânt-cheie. Modelul identificării se face după următorul tipar: (1) se verifică dacă cuvântul ales face parte din vocabularul activ al comunităţii respective, (2) se cercetează densitatea apariţiei lexemului în anumite arii semantice, de exemplu cât de des apare cuvântul respectiv în domeniul sentimentelor. (3) Se demonstrează că lexemul analizat face

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

parte integrantă din expresii frazeologice, că apare des în proverbe, în creaţii populare, precum şi în titlul unor opere literare etc.

Această tehnică de cercetare facilitează abordarea cuvintelor-cheie nu ca entităţi izolate ce apar în dicţionare, ci ca instrumemte fundamentale în cunoaşterea mentalităţii şi gândirii omului simplu.

Noţiunea imaginii lingvistice. Relaţia dintre limbă şi mod de gândire, limbă şi imaginea lumii implică nu numai teoria relativismului lingvistic, ci este exprimată şi de sintagma „imagine lingvistică a lumii". Aceasta este un concept al lingvisticii cognitive, dar de fapt are aceeaşi vârstă cu termenul „relativism lingvistic", deoarece Herder precum şi Humboldt amintesc în lucrărilor lor de problematica concepţiei lingvistice a lumii (*sprachliche Weltanschaung*). Astăzi, acest domeniu este cercetat cu precădere de lingvişti polonezi, cum ar fi Janusz Bańczerowski (2008, 2009).

Ce înseamnă de fapt „imagine lingvistică?" Făcând referire la teoria metaforei conceptuale a lui Lakoff şi Johnson, Imre Pacsai (2010) consideră că termenul se referă la unităţi lingvistice care au la bază imagini metaforice. Numim imagine lingvistică a lumii „posibilitatea de exprimare a realităţii prin intermediul limbii, care transpare în lexic, în frazeologie şi metafore, elemente păstrătoare ale atestării etapelor anterioare ale civilizaţiei" (Porawska 2006). În interpretarea noastră, acest termen ne trimite la reflexia lingvistică a trecutului comun care este fundamentată pe experienţă, deoarece încorporează baza de date a memoriei colective ce înregistrează experienţa trecutului, având totodată şi un rol modelator asupra prezentul activ (Magyari 2012).

Materialul de lucru constă în două corpusuri paralele: unul în limba maghiară şi unul în limba română, iar ca surse, dicţionare explicative, culegeri de proverbe şi expresii, chestionare etc. (v. *Surse*). S-a constituit o bază de date în limba maghiară şi una în limba română, formată din cuvinte derivate, expresii, colocaţii, proverbe, texte scurte de creaţie populară, opere de literatură cultă etc. Aplicând diferite metode (metoda abordării corpusului lingvistic, metoda comparativă, modelul semantic dinamic), am fundamentat interpretarea semantică a corpusurilor. Metodele se completează reciproc, se întâlnesc, se întretaie sau se suprapun.

Demersul nostru a pornit de la cuvântul-cheie *viaţă*. Frecvenţa cu care este folosit atât în limba română cât şi în cea maghiară este relevată de faptul că în dicţionare găsim mai multe expresii, proverbe, cuvinte compuse, colocaţii construite cu ajutorul lui.

Date referitoare la chestionare. Ele nu au neapărat o valoare reprezentativă, ci mai curând una de validare, iar analiza lor este necesară pentru a completa informaţiile adunate de prin texte sau dicţionare. Folosind aceleaşi întrebări în ambele limbi, am obţinut 52 de răspunsuri în limba maghiară şi 49 în limba română. Persoanele interogate aveau o vârstă între 14–60 de ani şi proveneau atât din mediul urban cât şi din cel şi rural. Ţinând cont de analiza modului de gândire şi a mentalităţii, am ales persoane de diferite religii: reformaţi, romano-catolici, ortodocşi, neoprotestanţi.

Structura pe categorii a celor de etnie maghiară a fost următoarea: 29 de femei şi 23 de bărbaţi au completat chestionarul; 17 reformaţi, 21 romano-catolici, 6 persoane se considerau „creştini" şi 8 persoane au declarat că nu sunt religioşi. Referitor la studii: 21 de elevi şi studenţi, 11 persoane aveau studii superioare şi 20 doar bacalaureatul.

Dintre cei interogaţi, 9 persoane provin din mediul rural, şi 43 de persoane din mediul urban, şi aparţin următoarelor categorii de vârstă: între 14–19 ani 21 de persoane, între 20–25 ani 6 persoane, între 26–30 ani 14 persoane, între 31–35 ani 6 persoane, între 36–40 ani 1 persoană şi între 41–60 ani 4 persoane.

Categoriile structurale ale celor de etnie română (49) au fost următoarele: 34 de femei şi 15 bărbaţi au completat chestionarul; 46 s-au considerat ortodocşi, 2 „creştini" şi 1

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

persoană n-a răspuns la această întrebare. Referitor la studii: 19 de elevi şi studenţi, 13 persoane aveau studii superioare şi 17 doar bacalaureatul.

Dintre cei chestionaţi, 3 persoane provin din mediul rural şi 46 de persoane din mediul urban; ele au vârste cuprinse între: 14–19 ani, 19 de persoane, între 20–25 ani, 7 persoane, între 26–30 ani, 3 persoane, între 31–35 ani, 8 persoane, între 36–40 ani, 1 persoană şi între 41–60 ani, 11 persoane.

Referitor la cuvântul *élet* (= viaţă), 48 de persoane au completat chestionarul. La prima întrebare – *Ce înseamnă pentru dvs. cuvântul viaţă?* – mai mulţi au răspuns astfel: *cadou* (16), *mişcare / schimbare* (16), *obligaţie* (15), *miracol* (8).

Referitor la caracteristicile vieţii, am obţinut următoarele răspunsuri: *sfânt / dumnezeiesc / miraculos* (22), *plin de surprize / schimbător / incalculabil* (18).

La întrebarea *Cum este viaţa ideală?* – majoritatea au răspuns cu: *plină de sănătate / fără boală* (40), *lungă / ţine mult* (31), *bogată / plină de evenimete* (15). La ultima întrebare (*Ce fel de poezie, cântec, proverb cunoaşteţi referitor la viaţă*?) am primit următoarele răspunsuri: *Te rongyos élet, bolondos élet* (9), *életem-halálom a kezedbe ajánlom* (8), *a kurva életbe* (4).

Conform chestionarului, *élet* este o entitate, pe care o primim în dar de undeva sau de la cineva, de care trebuie să avem grijă pentru că se leagă de divinitate, de sfinţenie, are tangenţă cu miraculosul, dar poate fi concepută şi ca un obiect.

Referitor la cuvântul *viaţă,* 49 de persoane au completat chestionarul. La prima întrebare – *Ce înseamnă pentru dvs. cuvântul viaţă?* – mai mulţi au răspuns cu următoarele: *dumnezeiesc* / *cadou sfânt* (24), *perioada dintre naştere şi moarte* (12), *pregătire (pentru viaţa de dincolo*) (8).

Raportat la caracteristicile vieţii, am obţinut următoarele răspunsuri: *sfânt / dumnezeiesc / miraculos* (20), *grea / solicitantă* (15) *plin de evenimente* (14). La întrebarea *Cum este viaţa ideală?* – majoritatea au răspuns cu: *plină de sănătate* (34), *lungă / ţine mult* (23), *uşoară* (13). La ultima întrebare (*Ce fel de poezie, cântec, proverb cunoaşteţi referitor la viaţă*?) am primit următorul răspuns: *Viaţa omului, luptă necontenită / Viaţa e luptă grea* (7).

Conform chestionarului, *viaţă* este o entitate pe care o primim în dar (de la Dumnezeu), prin urmare, cuvântul a fost frecvent asociat atributelor sfânt, divin, dar s-a făcut referire şi la luptă şi greutate.

Modelul de reconstruire a imaginii lingvistice a lumii. Acest capitol constituie baza lucrării. Este partea cea mai amplă, dar şi cea mai practică şi conţine interpretarea materialului lingvistic: analiza semantică, redarea conceptelor legate de cuvintele-cheie, prezentarea domeniilor cognitive (Bańczerowski 2008), a profilelor care se concretizează din corpusuri. Cu ajutorul celor două lexeme, am conturat convingerile şi concepţiile care se reflectă în discursurile despre *viaţă-élet.*

Notele particulare ale noţiunii *élet* sunt activitatea, mişcarea, schimbarea, extinderea existenţei. Definiţia din DEX (lb. magh.) cuprinde trei baze semantice: se poate defini prin interval (de timp) – activitate – spaţiu.

Cuvântul *élet* este un concept cu o bază cognitivă ce se poate localiza în diferite domenii. Complexitatea sensului se referă la valoarea multitudinală a reţelelor semantice, reflectând modul în care comunitatea gândeşte şi percepe realitatea.

Pornind de la chestionare, lexemul *élet* este definit ca un interval de timp limitat (perioada de la naştere la moarte); mişcare, dezvoltare, activitate miraculoasă, conştientă; ca un cadou valoros, dumnezeiesc, un lucru sfânt. Basmele populare şi baladele maghiare vorbesc mai ales despre viaţa cuiva, decât despre viaţa în sine. În aceste texte citim mai mult despre uneltele vieţii sau calitatea acesteia, dar în proverbele maghiare apare foarte des cuvântul *élet.*

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

În corpusul de limba maghiară, se prezintă *domeniul spaţiului* cu următoarele profiluri: apare imaginea locului în care se află omul după ce se naşte şi înainte de a muri (*életbelépés* = a păşi în viaţă, „intră în vigoare”, *életben van* = este în viaţă). La aceste exemple se analizează în primul rând, modul în care categoriile gramaticale reflectă potenţialul semantic. Aceste categorii lingvistice sunt imagini metaforice care: (1) reflectă morfologic posibilitatea de interpretarea a acestui lexem ca şi locaţie, prin folosirea în maghiară a desinenţelor complementului circumstanţial de loc ce exprimă suprafaţa (*-ra, -re* „pe”), interiorul (*-ban, -ben* „în”); (2) prin alcătuirea cuvintelor compuse la care adesea a doua parte poate fi un cuvânt care se referă la un spaţiu mai mic sau mai mare: (*élettér* = spaţiu de viaţă, vital, *életút*= drumul vieţii).

Viaţa este concepută şi ca un interval de timp, ca o perioadă care scurge între două evenimente delimitate – de la naştere până la moarte (*életév* = ani de viaţă, „vârstă”, *életkor* = perioadă de viaţă „vârstă”, *egy pillantás az élet* = viaţa este o clipă).

Se conturează în corpusul maghiar şi *domeniul substanţei* (*életadó* = dăruitor de viaţă, *életszagú* = mirositor a viaţă „real, adevărat”). În textele de pe internet sau prin chestionare apar expresii ca *elpazarolja az életét* (= îşi risipeşte viaţa), *életet ad* (= dă viaţă) *a rohadt életbe* (= în viaţa putrezită „la naiba”). Acestea demonstrează că în spaţiul mental al vorbitorului maghiar, viaţa este depozitată ca o materie care se poate dărui cuiva (*életadó* = dăruitor de viaţă), se poate consuma (*életfogytiglan* = până la epuizarea vieţii „condamnat pe viaţă”), are miros (*életszagú* = mirositor a viaţă, „real, adevărat”), ceva se poate umple cu ea (*életteli* = plin de viaţă). Omul maghiar vorbeşte despre viaţă ca şi cum ea ar fi un obiect palpabil. O astfel de atitudine se reflectă în acele cuvinte compuse în care viaţa este concepută ca un obiect ce poate fi posedat (*kutyaélet* = viaţa câinelui „viaţă grea”, *férfiélet* = viaţa bărbatului), deşi, în aceste construcţii, apar imagini metaforice care se referă mai mult la calitatea şi la modul de viaţă al fiinţei.

În sintagmele atributivale (*szép és jó élet* = viaţa frumoasă şi bună, *rövid vagy hosszú élet* = viaţă scurtă sau lungă) lexemul *viaţă* sugerează materialitate, substanţialitate, ca şi în următoarele proverbe: *Inkább vesszen életed, hogysem becsületed* (= Mai bine să-ţi piară viaţa, decât cinstea). *Olyan az élet, mint a vízen a buborék* (= Viaţa este ca bulele din apă). Viaţa concepută ca o structură concretă, materială, uşor de pierdut, sau care este comparată cu bulele, reflectă o imagine efemeră, trecătoare, dar având în vedere caracterul vremelnic, implică şi preţiozate, fragilitate.

Pe baza datelor din corpusul maghiar, noţiunea de viaţă apare în domeniul sacru: *szent élet* (= viaţă sfântă), *örök élet* (= viaţă veşnică), *Krisztus az élet* (= Hristos e viaţa) sunt construcţii care au un caracter normativ prin referire la transcendenţă. Pentru credincioşi, viaţa este concepută ca cel mai mare dar al lui Dumnezeu, faţă de care muritorii au şi obligaţii. După învăţătura Bibliei, viaţa se poate trăi doar într-un anumit mod şi în legătură cu acesta sunt definite restricţii şi prevederi.

În domeniul persoanei, vorbitorul maghiar creează imaginea femeii care dăruieşte viaţă (=*életet ad*) copiilor, la nevoie şi cu preţul vieţii (= *élete árán*) îşi apără micuţul. Lexemul apare şi în contextul vulgar (*a kurva életbe* = în curva de viaţă, „a naibii de viaţă”) ceea ce aduce din nou o notă feminină colocaţiei.

Prin urmare, se poate afirma că noţiunea *élet* se localizează în diferite domenii cu multiple profiluri, iar imaginea existentă în spaţiul mental al vorbitorului maghiar aduce asocieri pozitive ce se reflectă în caracterul material (substanţial) al viziunii, dar adesea şi în conceperea vieţii ca şi timp, persoană sau element sacru.

Notele de definiţie ale lexemului *viaţă* conturează în primul rând un proces, apoi se referă la un mediu şi, în continuare, se raportează la timp. La fel şi în limba română aflăm mai multe expresii formate cu *viaţă*, cuvânt care se foloseşte zilnic în limbajul cotidian, în

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

sfera religioasă sau în context popular. După cum rezultă din analiza răspunsurilor, *viaţa* se identifică cu: (1) un cadou dumnezeiesc, (2) perioada dintre naştere şi moarte, (3) un proces de învăţare, pregătire, (4) timpul necesar pentru a se pregăti de moarte (2).

În dicţionare găsim următoarele expresii: *plin de viaţă, fără pic de viaţă, pe viaţă şi pe moarte, cu viaţă, cu preţul vieţii, a fi în viaţă, a trece din viaţă, a aduce pe cineva la viaţă,* a *fi între viaţă şi moarte, a mântui* (cuiva) *viaţa, a-şi pune viaţa în primejdie sau la mijloc, a lua (sau a căpăta) viaţă, a face ceva pe viaţă, în viaţa mea (sau ta, lui etc.) n-am...,* o *viaţă de om, a avea nouă vieţi, când ţi-e viaţa mai dragă, a curma viaţa cuiva, viaţă de căine, fără pic de viaţă, a înceta din viaţă, a mânca viaţa cuiva, a nu da niciun semn de viaţă, a prinde viaţă, a scăpa cu viaţia, a trece din viaţă, a-i fi cuiva dragă viaţa, i s-a urât cu viaţa, a-şi lua viaţa.*

Studiind informaţiile din corpusul român, am ajuns la concluzia că *viaţa* apare în *domeniul substanţei*, al materialităţii, prin colocaţiile: *plin de viaţă, cu preţul vieţii, a fi între viaţă şi moarte, a-şi pune viaţa în primejdie sau la mijloc, a mânca viaţa cuiva, a prinde viaţă, a-i fi cuiva dragă viaţa*. În aceste exemple, termenul este conceput ca o substanţă, o materie cu care se poate umple ceva, are un preţ, se poate mânca, pipăi sau prinde, adică se comportă ca un lucru.

În proverbele româneşti apare imaginea unui obiect fragil (*Viaţa omului, ca oul în mâna copilului*), dar şi imaginea cadoului dumnezeiesc care îl localizează în domeniul substanţei.

Asemenea corpusului maghiar, şi în cel românesc termenul apare şi în *domeniul timpului*, dar mai puţin accentuat. Vorbitorul român leagă ideea de viaţă de cea de timp: se scurge viaţa; după DEX, termenul este definit ca o perioadă de timp între naştere şi moarte. Pentru exprimarea intervalului temporal, se foloseşte colocaţia *o viaţă de om,* care înseamnă timp lung, îndelungat.

Imaginea *vieţii* se conturează şi în relaţie cu spaţiul. Am identificat în corpus anumite construcţii gramaticale în care spaţiul este reflectat prin prepoziţii: domină exprimarea interiorului (*a fi în viaţă, a trece din viaţă, în viaţa mea sau ta, lui etc. n-am..., a înceta din viaţă*), dar apare şi exprimarea suprafaţei (*a aduce pe cineva la viaţă*).

O altă percepţie a cuvântului *viaţă* se manifestă într-o formă de acţiune (*Viaţa omului, luptă necontenită*). În spaţiul lexical al vorbitorului, viaţa se identifică cu lupta sau este concepută ca un şir de activităţi. Viaţa trebuie trăită într-un mod anumit, adică este segmentată în fapte, acţiuni care au drept scop îndeplinirea unor sarcini. Acest aspect este accentuat şi în contextul religios: „Dar lucrurile acestea au fost scrise, pentru ca voi să credeţi că Isus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu; şi crezînd, să aveţi viaţa în Numele Lui” (Ioan 20:31).

Conceptul *viaţă* va prinde sens în asociere cu antonimul său, moartea. Acest aspect se conturează în acele expresii, texte, unde viaţa apare legată de moarte; expresiile *pe viaţă şi pe moarte, a fi între viaţă şi moarte* arată că cele două concepte sunt strâns legate între ele. Ultima expresie semnifică faptul că cele două sunt percepute ca fiind limitele dintre început şi sfârşit. În proverbul *Omul are şi moarte şi viaţă,* cele două noţiuni doar aparent sunt antonime, mai degrabă apare o relaţie subordonatoare, deoarece ca o consecinţă a naşterii, viaţa atrage după sine ideea efemerului, a finitudinii.

Conceperea vieţii eterne, neacceptarea sfârşitului (*viaţa veşnică, viaţa dincolo de moarte*) apar nu numai în contextul religios, dar şi în anumite basme populare (*Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*). Imaginea vieţii fără moarte este surprinsă ca o puternică dorinţă în diferite culturi şi se reflectă mai ales în creaţiile populare, cu precădere în basme, unde apare câte un erou care poate fi readus la viaţă de mai multe ori şi astfel învinge moartea.

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

Concluzii. În urma analizei comparative am ajuns la concluzia că cele două corpusuri au mai multe elemente în comun decât deosebiri, iar examinarea substantivelor a demonstrat că diferenţele au structurat profile umane. Cu ajutorul reconstrucţiei imaginilor lingvistice, am putut dovedi că tot ce simţim, observăm şi experimentăm se face prin intermediul corpului (Ning Yu 2009) şi vorbitorii se raportează adesea la el. Redarea lucrurilor în mod antropomorf este o materializare a gândirii umane destul de des întâlnită, deoarece corpul este simbolul şi condiţia existenţei.

O parte din imaginile lingvistice (ale căror cuvânte-cheie sunt noţiuni abstracte) se percep ca având o anumită materialitate, un caracter concret, deoarece doar aşa putem vorbi despre ele; procesul de întruchipare (*embodiment*) este des folosit în aceste cazuri.

Lucrarea a putut dovedi că vorbitorii ambelor limbi folosesc două indicii stabile, fixe: omul şi spaţiul: primul fiind un punct de reper complex şi ferm la care se poate raporta tot ce nu este om. Acest procedeu se foloseşte atunci când concepem noţiuni abstracte ca *viaţa*. Astfel percepem *viaţa*, ca şi un vindecător, sau sub forma unei femei (în limba maghiară). Personificarea este un procedeu prin care o comunitate exprimă noţiunile foarte importante pentru ea.

În general, lexemele analizate mai sus se localizează în domeniul valorii (*viaţa ca şi cadou*), prin asocieri substanţiale (*viaţa ca şi ceva ce se poate pieri*).

Spaţiul este un alt punct de raportare în dinamica discursurilor despre noţiuni abstracte. *Viaţa* se localizează în domeniul spaţiului. Prezenţa lui este exprimată cu ajutorul metaforelor spaţiale, dar se accentuează şi morfologic: sunt frecvente în categorii gramaticale care exprimă locul (*rămâne în viaţă, este în viaţă*).

Diferenţa se constituie în profile, în aspecte. Pe baza corpusului maghiar imaginea lingvistică a vieţii este des legată de imaginea femeii (*életet ad* = dă viaţă cuiva, „naşte"), iar în cel român, acest concept ne duce la imaginea unor serii de acţiuni (*Viaţa omului, luptă necontenită*).

SURSE

BAKOS Ferenc, BORZA, Lucia (coord.) 2002a. *Magyar–román kisszótár,* Ed. Akadémiai, Budapesta.

BAKOS Ferenc, DOROGMAN György (coord.) 2002b. *Román–magyar kisszótár,* Ed. Akadémiai, Budapesta.

BREBAN, Vasile (coord.) 1986. *Dicţionar al limbii române contemporane,* Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

BREBAN, Vasile (coord.) 1997. *Mic dicţionar al limbii române*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti.

BUCĂ, M., EVSEEV, I., KIRÁLY F., CRAŞOVEANU, D., VASILUŢĂ, L. (coord.) 1978. *Dicţionar analogic şi de sinonime al limbii române,* Ed. ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti.

CIOBANU, Elena, POPESCU-MARIN, Magdalena, PĂUN, Maria, ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ, Zizi (coord.) 1997. *Dicţionar explicativ şi enciclopedic al limbii române,* Ed. „Floarea darurilor", Bucureşti.

COMŞULEA, Elena, ŞERBAN, Valentina,TEIUŞ, Sabina (coord.) 2008. *Dicţionar explicativ al limbii române de azi,* Litera Internaţional, Bucureşti.

DOBRESCU, Alexandru (coord.) 1997. *Dicţionar de expresii şi locuţiuni româneşti,* Ed. Litera, Chişinău.

EŐRY Vilma (coord.) 2007. *Értelmező szótár,* Ed. Tinta, Budapesta.

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

JUHÁSZ József, SZŐKE István, Ó. NAGY Gábor, KOVALOVSZKY Miklós (coord.) 1972/2002. *Magyar értelmező kéziszótár,* Ed. Akadémiai, Budapesta.

KELEMEN Béla (coord.) 1961. *Magyar–román szótár,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti.

MURVAI Olga 2001a. *Román–magyar kifejezések kéziszótára,* Ed. Sprinter Publisher, Kaposvár.

MURVAI Olga 2001b. *Magyar–román kifejezések kéziszótára,* Sprinter Publisher, Kaposvár.

VÖŐ István 1984. *Dicţionar de proverbe maghiar–român,* Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

BIBLIOGRAFIE

BAŃCZEROWSKI Janusz 2008. *A világ nyelvi képe,* Ed. Tinta, Budapesta.

BAŃCZEROWSKI Janusz 2009. A világ nyelvi képének fogalma mint a kutatás tárgya, In: *Bárdosi Vilmos (szerk.): Quo vadis philologia temporum nostrorum?,* Ed. Tinta, Budapesta, pp.43–52.

BORODITSKY, Lera 1999. *Metaphoric structuring: understanding time through spatial metaphors*, Stanford University, Stanford.

BORODITSKY, Lera 2001. *Does Language Shape Thought? Mandarin and English speakers conceptions of time,* Cognitive Psychology, 43(1): pp.1–22.

CAROLL, John B. 1964. *Language, Thought, and Reality. Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*, M.I.T. Press, Cambridge.

CLIM, Marius-Radu 2006. Dialog cu specialistul în romanistică Joanna Porawska de la Universitatea Jagiellona, Polonia, In: *Convorbiri literare*, CXL/9., Ed. Uniunea Scriitorilor din România, Iaşi, pp.7–10.

GRAUR, Alexandru, WALD, Lucia 1977. *Scurtă istorie a lingvisticii,* Ed. Didactică şi pedagogică, Bucureşti.

KARÁCSONY Sándor 1938. *Magyar nyelvtan társas-lélektani alapon,* Ed. Exodus, Budapesta.

KARÁCSONY Sándor 1939/1985. *A magyar észjárás,* Ed. Magvető, Budapesta.

KARÁCSONY Sándor 1941/2007. *A magyar világnézet*, Ed. Széphalom Könyvműhely, Budapesta.

KARÁCSONY Sándor 1946/2005. *Magyar ifjúság. Tettrendszer és etika,* Ed. Széphalom Könyvműhely, Budapesta.

MAGYARI Sára 2012. A munka-pénz neylvi képe a magyar és román nyelvben. In: *Balázs Géza–Veszelszki Ágnes (szerk.): Nyelv és kultúra. Kulturális nyelvészet.* Magyar Szemiotikai Társaság, Bp., pp. 39–45.

NEUMER Katalin 1998. *Gondolkodás, beszéd, írás*, Ed. Kávé, Budapesta.

PACSAI Imre 2010. A tükörfordítás szerepe a világ nyelvi képének formálódásában. In: *Bárdosi Vilmos (coord.): Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban,* Ed. Tinta, Budapesta, pp.197–207.

PLÉH Csaba 1999. Hozzájárulhatnak-e az empirikus pszichológiai kutatások a nyelv-gondolkodás viszony filozófiai problémájának megoldásához? In: *Neumer Katalin (coord.): Nyelv, gondolkodás, relativizmus. Filozófiai vizsgálódás*, Ed. Osiris, Budapesta, pp.35–166.

REGIER, Terry 1996. *The Human Semantic Potential: Spatial Language and Constrained Connectionism*, MIT Press, Cambridge.

SAPIR, Edward 1942/1971. *Az ember és a nyelv,* Ed. Gondolat, Budapesta.

WIERZBICKA, Anna 1996. *Semantics Primes and Universals*, Oxford University Press, Oxford - New York.

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)

WIERZBICKA, Anna 1997. *Understanding Cultures through Their Key Words,* Oxford University Press, Oxford - New York.

YU, Ning 2009. *The Chinese heart in a Cognitive Perspective. Culture, Body, and Language,* Mouton de Gruyter Berlin - New York.

BDD-V31 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:46 UTC)